

Kohtuasi C-268/24 [Lalfi]ⁱ**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

16. aprill 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunale di Lecce (Lecce esimese astme kohus, Itaalia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

16. aprill 2024

Hageja:

ZT

Kostja:

Ministero dell'Istruzione e del Merito

Põhikohtuasja ese

Kaebus, mille hageja esitas Tribunale di Lecce – Sezione lavorole (Lecce esimese astme kohus – töövaidluste koda, Itaalia), et tuvastataks tema õigus saada rahalist hüvitist nimega „õpetajakaart“, mis on sätestatud 2015. aasta seaduses nr 107. Kehtivad Itaalia õigusnormid näevad aga valdava riigisisese kohtupraktika tõlgenduse kohaselt ette selle soodustuse välistamise õpetajate puhul, kes on töötanud üksnes ajutiselt asendusõpetajatena.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab ELTL artikli 270 alusel Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, mis käsitleb sellise riigisisese õigusnormi – , mis näeb koolituse eesmärgil õpetajatele ette rahalise hüvitise ning mida tõlgendatakse nii, et see välistab kõnealuse hüvitise õiguse õpetajate puhul, kes on lühikeste ja ebakorrapäraste ajavahemike jooksul töötanud asenduskohtadel, st ajutistel

ⁱ Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

asenduskohtadel, mis ei vasta aastastele ametikohtadele –, kooskõla raamkokkuleppe tähtajalise töö kohta, mis on sõlmitud 18. märtsil 1999 ning mis on lisatud nõukogu 28. juuni 1999. aasta direktiivile 1999/70/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta [edaspidi „direktiiv 1999/70“], klausliga 4.

Eelotsuse küsimused

1. Kas raamkokkuleppe tähtajalise töö kohta, mis on lisatud [nõukogu 28. juuni 1999. aasta] direktiivile [1999/70/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta], klauslit 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus 13. juuli 2015. aasta seaduse nr 107, mis käsitleb riikliku õppesüsteemi reformi ja kehtivate seadusandlike sätete ümberkujundamist (*GURI* nr 162, 15.7.2015), artikli 1 lõikes 121 ja järgnevas lõigetes sätestatud õpetajakaardi andmise piirang, mis põhineb asenduskoha kui sellise ajutisel kestusel?
2. Kas eespool viidatud klauslit 4 arvestades võib eri tüüpi täitmata ametikohti – mis vastavad seaduse nr 124/99 artikli 4 lõigetes 1, 2 või 3 sätestatud olukordadele –, ja mille „täitmiseks“ konkreetne asendusõpetaja tööle võetakse, pidada „objektiivseteks põhjusteks“, mis võimaldavad välistada diskrimineerimise esinemise?
3. Kas seda, et õpetaja on – samal õppeaastal – töötanud ajutistel asenduskohtadel erinevates koolides mitme erineva asenduskohta käsitleva lepingu alusel, võib pidada objektiivseks põhjuseks direktiivile [1999/70] lisatud raamkokkuleppe klausli 4 kohaselt?
4. Kas igal juhul tuleb leida, et otsus tähtajaliste ja tähtajatute õpetajate võrreldavuse kohta tuleb sõnastada *ex ante* või peab võtma arvesse aasta jooksul asenduskohal töötamise tegelikku kestust (nt juhul kui mitmele lepingule vaatamata on asendusõpetaja töötanud ajavahemiku jooksul, mis ei erine sellise asendusõpetaja olukorrast, kes on nimetatud täitmata, faktiliselt eksisteerivale õpetaja ametikohale)?

Viidatud liidu õigus ja kohtupraktika

Nõukogu 28. juuni 1999. aasta direktiiv 1999/70/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta (EÜT 1999, L 175, lk 43; ELT eriväljaanne 03/05, lk 368), eelkõige artikkel 1;

Raamkokkulepe tähtajalise töö kohta, mis sõlmiti 18. märtsil 1999, mis on lisatud direktiivile 1999/70. Eelkõige klausli 2 punkt 1, klausel 3 ja klausli 4 punkt 1.

Euroopa Kohtu 18. mai 2022. aasta määrus, kohtuasi C-450/1, ECLI:EU:C:2022:411.

Viidatud riigisisene õigus ja kohtupraktika

13. juuli 2015. aasta seadus nr 107, mis käsitleb riikliku õppesüsteemi reformi ja kehtivate seadusandlike sätete ümberkujundamist (Legge del 13 luglio 2015, n. 107 – Riforma del sistema nazionale di istruzione e formazione e delega per il riordino delle disposizioni legislative vigenti) (*GURI* nr 162, 15.7.2015; edaspidi „seadus nr 107/2015“), eelkõige artikli 1 lõiked 121–124.

Lõikes 124 on ette nähtud järgmist: „*Selleks, et toetada õpetajate täiendkoolitust ja väärtustada nende kutseoskusi, asutatakse [...] elektrooniline kaart iga tüüpi ja iga taseme õppeasutuste alalise õppepersonali täiendõppeks ja esialgseks koolituseks. Kaarti, mille nominaalväärtus on 500 eurot aastas iga õppeaasta eest, võib kasutada – ka digitaalsel kujul – raamatute ja tekstide, ametialaseks täiendõppeks otstarbekate väljaannete ja ajakirjade ostmiseks, riist- ja tarkvara ostmiseks, sellistele kutsealaste pädevuste täiend- ja kvalifikatsioonikoolitustele registreerumiseks, mida korraldavad [ministeeriumi] poolt akrediteeritud asutused, registreerumiseks sellistele bakalaureuse-, magistri-, erimagistri- või ühest õppetsüklist koosneva magistriõppe kursusele, mis on erialale omased, või erialale omastele kraadiõppe- või ülikooli magistriõppekursustele registreerumiseks, sissepääsuks teatrietendustele ja kinoseanssidele, muuseumidesse, näitustele ja kultuuriüritustele ning etendustele ja algatustele, mis vastavad tegevustele, mis nähti ette koolidele pakutavate koolituste kolme aasta kavas ja lõikes 124 sätestatud koolituste riiklikus kavas. Kaardil olev summa ei ole lisatöötasu ega maksustatav sissetulek“.*

Lõigetes 122, 123 ja 124 on käsitletud vastavalt õpetajakaardi rakendamiskorda, mis tuleb sätestada Presidente del Consiglio dei ministri (Itaalia peaminister) määrusega, selle rahalise hüvitise jaoks loa saanud aastast kulu ja koosseisuliste, teenistuses olevate õpetajate koolitust, mis on kohustuslik, püsiv ja struktuurne.

3. mai 1999. aasta seadus nr 124 – Kiireloomulised sätted koolitöötajate kohta (Legge del 3 maggio 1999, n. 124 – Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico) (*GURI* 107, 10.5.1999; edaspidi „seadus nr 124/1999“); eelkõige artikli 4 lõiked 1–7.

Lõiked 1–3 näevad ette kolme liiki asendused:

1. *Niisuguste õppetoolide ja õpetajate ametikohtade täitmine –, mis on 31. detsembril tegelikult täitmata ja saadaval ning püsivad sellisena arvatavasti kogu õppeaasta kestel, juhul kui neid ei ole võimalik täita koosseisuliste õpetajatega provintsi assigneeringute nimekirjadest või ametikohtade arvuga*

võrreldes ülemäärast tööjõudu kasutades, ning tingimusel, et samu ametikohti ei ole juba määratud mis tahes koosseisulistele töötajale, – tagatakse aastaste asenduskohdade andmise kaudu, seni, kuni oodatakse koosseisuliste õpetajate töölevõtmiseks korraldatavate konkursimenetluste lõpetamist. [nn asendused seadusest tulenevate õpetaja ametikohtade korral]

2. Täidetud õppetoolide ja õpetajate ametikohtade, mis muutuvad 31. detsembriks ja õppeaasta lõpuni faktiliselt kättesaadavaks, täitmine toimub kuni õppetöö lõpuni ajutiste asenduskohdade andmise kaudu. Samamoodi tagatakse nende õppetundide, mis ei võimalda moodustada õppetoole või kindla tööajaga ametikohti, katmine õppetöö lõpuni ajutiste asenduskohdade andmise kaudu. [nn asendused faktiliselt eksisteerivate õpetaja ametikohtade korral]

3. Muudel kui lõigetes 1 ja 2 ette nähtud juhtudel kasutatakse ajutisi asendajaid [nn ajutised või lühiajalised ja ebakorrapärased asendused]

Lõikes 4 täpsustatakse, et provintsi eelarvest rahastatavaid õpetajate ametikohti ei või mitte ühelgi juhul täita koosseisuväliste õpetajate töölevõtmisega.

Lõiked 5–7 käsitlevad lõigetes 1, 2 ja 3 kirjeldatud aastaste ja ajutiste asenduskohdade andmise menetlust reservnimekirjade kasutamise abil.

16. aprilli 1994. aasta seadusandlik dekreet nr 297 – Iga tüüpi koolides kõigil õppeastmetel õpetamist käsitlevate õigusnormide konsolideeritud redaktsioon (Decreto legislativo del 16 aprile 1994, n. 297 – Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado) (*GURI* nr 115, 19.5.1994, regulaarne lisa nr 79); eelkõige artikkel 282, mille kohaselt on teadmiste ajakohastamine õppepersonali põhiõigus ja -kohustus.

13. juuni 2023. aasta dekreetseadus nr 69 – Kiireloomulised sätted Euroopa liidu õigusaktidest ja Itaalia suhtes pooleliolevatest rikkumismenetlustest ning rikkumismenetluse eelsest etapist tulenevate kohustuste rakendamiseks (Decreto legge del 13 giugno 2023, n. 69 – Disposizioni urgenti per l’attuazione di obblighi derivanti da atti dell’Unione europea e da procedure di infrazione e pre-infrazione pendenti nei confronti dello Stato italiano) (edaspidi „dekreetseadus nr 69/2023“). Eelkõige piirab artikkel 15 õpetajakaardi andmist nii, et selle saavad üksnes õpetajad, kes määratakse asendajaks seadusest tulenevate õpetaja ametikohtade korral.

Koolitöötajate 4. augusti 1995. aasta üleriigiline kollektiivleping (Contratto collettivo nazionale di lavoro del comparto scuola, del 4 agosto 1995), eelkõige artikkel 28, mille kohaselt on koolitus- ja ümberõppetegevus õpetajate õigus, kuna see on vajalik kutseoskuste täielikuks rakendamiseks ja arendamiseks.

Koolitöötajate 27. novembri 2007. aasta üleriigiline kollektiivleping (Contratto collettivo nazionale di lavoro del comparto scuola, del 27 novembre 2007),

eelkõige artikli 63 lõige 1, mille kohaselt peab haldusasutus tagama vahendid, ressursid ja võimalused, mis tagavad täiendkoolituse töö käigus.

Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) otsus nr 29961/2023.

Asjaolude ja menetluse lühiülevaade

- 1 Hageja on õpetaja, kes töötas 2020./2021. ja 2021./2022. õppeaastal eri ametikohtadel asendusõpetajana. Eelkõige töötas hageja 2021./2021. õppeaastal asendusõpetajana kuni õppetöö lõpuni, samas kui 2021./2022. õppeaastal töötas ta lühiajaliselt ja ebakorrapäraselt mitmel asenduskohal ajavahemikul 8. oktoober 2021 kuni 27. mai 2022.
- 2 Erinevate asenduste perioodid on tihti järjestikused. Esimene asendusperiood lõppes 22. detsembril 2021, katkestusega jõuluajaks. Asenduste teine periood oli seotud erinevate lepingutega ajavahemikul 24. jaanuar 2022–10. veebruar 2022 ning kolmas ajavahemik kulgeb 11. veebruarist 2022 27. maini 2022 (katkestusega 14. ja 19. aprilli vahel, mis kattub 2022. aasta lihavõtete perioodiga).
- 3 Kõigil nendel ajavahemikel olid õpetaja ülesanded ja kohustused samad, mis alalistel kolleegidel (ja samuti asendusõpetajatel, kes nimetati ametisse, sest oli täitmata seadusest tulenevaid õpetaja ametikohti või faktiliselt eksisteerivaid õpetaja ametikohti).
- 4 Võttes arvesse kahel õppeaastal läbiviidud õppetööd, taotles hageja 2015. aasta seaduses nr 107 sätestatud kutseõppeks mõeldud rahalist hüvitist „õpetajakaart“, mis võrdub 500 euroga aastas, mida haridusministeerium keeldus talle andmast.
- 5 Seetõttu esitas hageja hagi Tribunale di Leccele (Lecce esimese astme kohus, Itaalia), eelotsusetaotluse esitanud kohtule, et see kohus tuvastaks tema õiguse viidatud hüvitisele.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 6 Hageja peab ministeeriumi keeldumist talle hüvitise andmisest ebaseaduslikuks, kuna see on vastuolus direktiivile 1999/70 lisatud raamkokkuleppe klausliga 4, mis käsitleb võrreldavate tähtajaliste ja tähtajatute töötajate võrdset kohtlemist. Hageja väidab, et 2015. aasta seaduses nr 107 ette nähtud õigus tuleb talle anda, arvestades ülesandeid, mida ta täitis asendusõpetajana.
- 7 Ministeerium kordab, et ta tegutses õigesti.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 8 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et eelotsuse taotlemise vajadus tõusetub üksnes seoses hüvitise tunnustamisega 2021./22. õppeaastal asendusõpetajana töötamise eest, mis koosneb mitmest ajutisest asendusest, mis anti seaduse 124/1999 artikli 4 lõike 3 alusel.

Mis puudutab aga 2020./2021. õppeaastat, siis on asjaolu, et hageja töötas asendusõpetajana kuni õppetöö lõpuni seaduse 124/1999 artikli 4 lõike 2 kohaselt, peetud riigisisese kohtupraktikas selliseks, mis võimaldab tunnustada tema õigust hüvitisele.

Selles osas viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) kohtuotsusele nr 29961/2023, milles on rõhutatud, et seadusandja soovis õpetajakaardi sisseviimisega toetada vähemalt aastast õpetajana töötamist.

Corte di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) arvates väljendab õpetajakaardi kehtestanud õigusnorm, st seaduse nr 107/2015 artikli 1 lõige 121 eesmärki toetada õpetajate täiendõpet ja väärtustada nende kutsealaseid pädevusi, mis annab tunnistust teenistuse kui terviku tõhusama toimimise eesmärgist nimelt töötajate ja õppetöö professionaalsuse suurendamise kaudu igal aastal. Lisaks on oluline asjaolu, et õpetajakaart on seotud pakutavate koolituste kolme aasta kavaga, st programmivahenditega, mis on ette nähtud haridussüsteemi strateegiliste prioriteetide kindlaksmääramiseks ja hindamiseks. Aastase õppetöö seos on selgelt kooskõlas hariduse õppekavade kestusega, mida iga õpetaja on kohustatud järgima õpetajate kolleegiumi juhiste kohaselt, mis määratakse kindlaks igal aastal.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on eriti oluline ka arvamus, mida väljendas kõnesolevas küsimuses Corte di Cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) esimene president, ja milles – otsuse raames, mis tehti 2024. aasta märtsis sellise tõlgendusküsimuse vastuvõetamatuse kohta, mille üks teine riigisisene kohus esitas talle õpetajakaardi hüvitise tunnustamise kohta – on märgitud osundatud Corte di cassazione otsusele viidates, et selle tunnustamine, et hüvitise saamise õigus on ka mitmealalistel õpetajatel, kes omavad siiski asenduslepinguid õppeaasta lõpuni või õppetöö lõpuni, rajaneb asjaolul, et ka nende puhul on ilmne ajaline seos, mille seadusandja soovis kehtestada kõnealuses õpetajakaardis väljenduva konkreetse koolitusvahendi ja õppetöö aastase laadi vahel.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kõnealused otsused, mis on eriti autoriteetsed, arvestades, mis instantside otsustega on tegemist, sisaldavad täpseid juhiseid selle kohta, et hüvitise saamist ei võimaldata ajutiste lühiajaliste asenduslepingutega õpetajate kategooriale, tuginedes seadusandja valikule ühendada hüvitis aastase õppetööga.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab aga, et see riigisisese kohtupraktika kitsas suund, mis tõlgendab riigisisest õigusnormi nii, et see ei anna õigust hüvitisele

õpetajatele, kes töötavad ajutiselt asendusõpetajatena, on vastuolus raamlepingu klausliga 4, mille kohaselt: „Töötingimuste osas ei kohelda tähtajalisi töötajaid vähem soodsalt kui võrreldavaid alalisi töötajaid seetõttu, et neil on tähtajaline tööleping või töösuhe, välja arvatud juhtudel, kui erinevaks kohtlemiseks on objektiivsed põhjused.“

Ta viitab selles osas Euroopa Kohtu 18. mai 2022. aasta määrusele, mis tehti kohtuasjas C-450/21 (ECLI:EU:C:2022:411), milles Euroopa Kohus sedastas, et õpetajakaardi hüvitist tuleb pidada kõnealuse klausli tähenduses töötingimuste hulka kuuluvaks, arvestades, et hüvitist makstakse „*selleks, et toetada õpetajate täiendõpet, mis on kohustuslik nii tähtajatutele töötajatele kui ka ministeeriumi poolt tähtajaliselt tööle võetud töötajatele, ja väärtustada kutsealaseid pädevusi*“. Lisaks „*ei ole asjaolu, et elektroonilist kaarti võib kasutada ka sellise kauba ja teenuste ostmiseks, mis ei ole täiendõppega tihedalt seotud, [...] määrav põhikohtuasjas käsitletava hüvitise „töötingimuseks“ kvalifitseerimisel*“. Lisaks ei saa Euroopa Kohtu arvates pelk viitamine lepinguliste haldustöötajate töö ajutisele laadile olla raamkokkuleppe klausli 4 punkti 1 tähenduses objektiivne põhjus, mis õigustaks erinevat kohtlemist.

Käesoleva kohtuasja kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kõikidel asendusõpetajatel on õpilaste suhtes samad kohustused ja tähtajatute õpetajatega samad koolituselased kohustused, sõltumata neile pakutud asenduslepingu liigist, ning et kõik võetakse tööle reservnimekirjade alusel.

See kohus rõhutab, et õpetajakaart ei näe ette ühtegi seost tehtud ostu (mis võib olla ka sissepääs teatrietendustele ja kinoseanssidele) ja õpetaja õpetatava aine vahel, ning et kuigi see on määratletud toetusena õpetajate täiendkoolituseks ja nende kutseoskuste väärtustamiseks, puudub igasugune kulutamise kohustus; järelikult ei tule hüvitist selle andmise õppeaasta jooksul tingimata ära kulutada.

Tema arvates näib seos aastase õppetöö toetamisega seega juhuslik ja õpetaja enda tahtest sõltuv, mistõttu ei ole seostamine aastase õppetööga põhjendatud. Aastane õppetöö ei saa järelikult kujutada endast objektiivset põhjust raamkokkuleppe klausli 4 tähenduses.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib lisaks, et pakutavate koolituste kolme aasta kava on makrotasandi koolikorralduse akt ja on seotud rohkem „üldsusele“ koolituste pakkumisega, kui iseenesest õpetajate koolitusega. Järelikult ei kujuta viidatud säte endast objektiivset põhjust, mis takistab selle hüvitise andmist õpetajatele, kes töötavad ajutiselt asendusõpetajatena.

Haridusalane planeerimine on õpetajate tegevuse eeltingimus ja kõik asendusõpetajad, sõltumata asendamise liigist, peavad seda järgima. Kõik asendusõpetajad, sõltumata asendamise liigist, on õpetajate kolleegiumi liikmed ajavahemikul, mil nad teenistuses on.

Seega rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus õpetajakaardi üldisi eesmärke, mis oleksid diskrimineerivad, kui need välistaksid asendusõpetajad sisuliselt

ülesannete kestuse alusel. Lisaks on erinevate kategooriate asendustel ajavahemikud, mis omavahel kattuvad, ja ainus nendevaheline erinevus on erinevate lepingute pakkumise alus, ilma et täidetavatel ülesannetel oleks sealjuures kaalu.

Viimasena osundab eelotsusetaotluse esitanud kohus oma arutluskäigu kinnituseks dekreetseaduse nr 69/2023 artiklit 15, mille kohaselt antakse õpetajakaart üksnes õpetajatele, kes on seadusest tulenevatel õpetaja ametikohtadel. Järelikult nähtub sellest vastupidi, et seos aastase õppega ei ole määrav kriteerium.

TÖÖDOKUMENT